

A photograph of a coastal town built on a hillside. In the foreground, a large, powerful wave is crashing over a promenade, creating a massive spray of white water. The town's buildings, with various colored roofs, are visible in the background. The overall scene is dynamic and captures a moment of natural power meeting human habitation.

OS GALOS

REVISTA DE DIVULGACIÓN
DA CULTURA MARÍTIMA
E FLUVIAL

BUEU 2018
Nº 12



► Por todos los mares del mundo: Esperanza Piñeiro / Andrés Gómez

No ano 2009, a daquela Fundación Cai-xanova editou un traballo de Esperanza Piñeiro de San Miguel e Andrés Gómez Branco titulado *Por todos los mares del mundo* e no mesmo recollen unha entrevista cun mariñeiro de Cela chamado Xosé Loira García, nacido en 1925, da que extractamos algúns parágrafos polo que teñen de vivencia no Bueu do seu tempo.

Conta este mariñeiro que o seu avó e máis o seu pai, alcumado *Curro*, eran de familia de mar e por iso na casa sempre houbo barcos pequenos, de seis ou sete metros e a vela que varaban na praia de Cubelo. O seu inicio no mar había facelo acompañando ao seu avó co que saía a pescar a miúdo nunha gamela. Xosé tamén lembra

a súa asistencia á escola na Parapía á que acudía desde a súa afastada casa e ao seu mestre José García Hermida ao que desterraron ao chegar a guerra civil. Tamén lembra como moitos anos despois, xa casado, toparía co mesmo, devolvéndolle aquel uns cadernos de exercicios e traballos seus, feitos no 1936, cando tiña 11 anos.



Mestre José García

Neste tempo, o noso personaxe aspiraba a estudar para médico cirurxián pero os difíciles tempos da posguerra e a situación familiar obrigárono a seguir a tradición familiar da pesca. A este respeito, conta como comezou a ir ao mar de casualidade con trece anos, pois estando en Bueu



José Loira en 1973



para ir ao cine no día de San Martiño, *O Feito* dos Venturas deulle un recado para que avisase a un familiar para sairen a pescar á rapeta. Entón Xosé pediulle unha pra-za e o patrón díxolle que por ser fillo de quen era podía sumarse ao grupo con permiso do pai. E así foi como Xosé comezou a saber da dureza do mar naquel mes de novembro, largando a rapeta polas praias e costas das rías ata que un ano despois se puido matricular para poder saír ao mar con papeis. Xa que logo, embarcaría no *Al-mirante*, un barco de vapor de

madeira con base en Marín que fora alugado pola fábrica de Massó de quen eran as redes coas que pescaban sardiña á ardora para as súas fábricas de conserva.

No barco, empezaría como rapaz, de axudante para todo, xunto con outros tres máis maiores pero ao pouco tempo, polo seu rendemento, pasaría a mariñeiro, cargo que continuaría logo exercendo dous anos no *Pardela*, un barco novo dos Massó con motor de gasóleo. A vida mariñeira de Xosé continuaría logo na pesca de altura en Casa Mar de Vigo na que permaneceu durante vintecinco anos, entre 1942 e 1967.



Un dos barcos de Massó

Nesta primeira etapa faenaban na costa de Portugal á *baka*, sistema de arrastre para a pesca da pescada, pixota, linguado... retornando a Vigo cada dous ou tres días. No porto desarmaban o aparello e logo ceaban no *Fai bistés*, no *Canto do Galo* ou nalgún outro da zona para iren logo a descargar o peixe. Cando non tocaba garda para o carboneo, adoitaba achegarse a Cangas no vapor de ría e logo a pé ata a súa casa de Cela á que chegaba refolegando. No tempo libre a bordo e logo quince días antes co señor Martínez, un mestre de Bueu, prepararía e aprobaría o exame de ingreso por libre na Escola de Pesca de Vigo. Sen deixar o traballo en Casa Mar, iría aprobando os cursos correspondentes ata obter o título de Patrón de Pesca de Gran Altura que non podería exercer ata cumprir os 22 anos.

Barcos de papel



O Bernardo Alfageme ainda operativo

Neste tempo exercería de temoeiro na parella formada polos barcos *Massó 18* e *Bernardo Alfageme* que faenaban no Gran Sol en plena II Guerra Europea onde foron metrallados por un avión tendo que refuxiarse na costa irlandesa. Con estes perigos, a alternativa da pesca para a flota galega estaría nos caladoiros do sur, tendo como bases de descarga Canarias ou Cádiz.

Despois da mili en Ferrol e Marín seguiría en Casa Mar desde finais de 1946 pasando por diferentes barcos como segundo ou como patrón de pesca no Gran Sol en barcos como o *Mar Gran Sol*, que andaba á baka ou á parella combinando co *Mar de Terranova* e o *Mar de Groenlandia* que en 1950 pasan á pesca do bacallau en Terranova e Groenlandia aínda que tamén andaban á pesca. Dos duros tempos nestes caladoiros, xa dedicados exclusivamente ao bacallau, lembra as parellas *Mar da Rochella* e *Mar de Irlanda*, *Mar de África* e *Mar de Sarrazos*... barcos sen sondas eléctricas, nin radar, navegan-

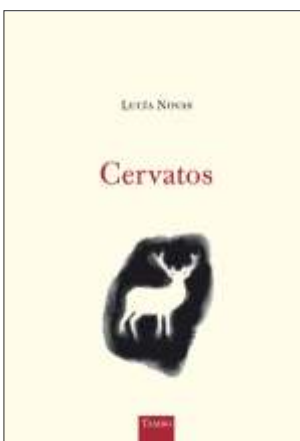
do e pescando no medio de espesos neboeiros e nubes, sempre alerta, contando só co sextante para marcar posición cando aparecía unha estrela ou un claro de sol. A telefonía era escasa e as parellas procuraban estar cerca comunicándose as manobras por pitadas codificadas de antemán, curtas e longas, para avanzar, para deterse, para virar... e para avisar dos icebergs, tan perigosos. E lembra tamén aquelas redes de cânabo que rachaban como se nada ata que no 1961 chegaron os aparellos de nylon e a mellora das comunicacións que permitiron traballar de día e de noite.

En 1963 alcanzaría o título de capitán de Pesca e en 1968 obtería o de capitán da Mariña Mercante, enrolándose en Pescanova como capitán de pesca no *Espadarte* á captura de pescada para conxelar en lugares máis cálidos da costa africana ata máis alá de Cidade do Cabo. Despois destas mareas máis tranquilas, decide retornar ao bacallau a Terranova e desde 1970, durante case vinte anos ata a súa xubilación, capitanearía barcos en parella da empresa PEBSA de Barrié de la Maza como a formada polo *Esguío* e o *Arriscado* ou o *José Cornide* e o *Eduardo Chao*.



Barco da flota de Casa Mar

► Cervatos: Lucía Novas



Nesta sección de reseñas bibliográficas sentímonos debedores de Lucía Novas, veciña, amiga e colaboradora habitual da nosa revista, que nos veu obsequiar no final do pasado ano coa súa última entrega poética en libro publicado na colección Tambo da editorial Kalandraka. A crítica especializada, á que recorreremos, definiu esta proposta poética como moi novidosa e arriscada na que as palabras, as ideas, deveñen en imaxes contundentes que semellan emitir mensaxes fugaces e liviáns pero de gran peso conceptual arredor do transcorrer do tempo e do propio tránsito vital.

Destacan os expertos tamén que no cerne do libro predominan as olladas incisivas e fragmentadas pero que traslocen ao tempo unha intencionada obsesión pola beleza do efémero, dos obxectos superfluos e das atmosferas *kitsch*. Compoñen este traballo de gran madurez poética e recomendable lectura, versos lanzados desde a estética do videoclip e, portanto, xenerosos en golpes de música e imaxes: Son reflexo dun mundo urbano, nocturno e inhóspito, mais tamén o espello dunha realidade mutuamente contaxiada pola lentitude e nostalgia da aldea, xurdindo destas páxinas unha voz poética híbrida, irmá da mestizaxe, filla das marxés e neta da periferia.